

הם קטבים ב"סולם הצבעים האמוציונאלי".
(על הנחה זו יפתח המבקר את דיונו בעמ' 26, 27, 30).

בספר "כשורש עץ" מוצגים עקרונות בקר-
תיים מעניינים. בדיונים מסתמך המבקר
על הדנוטציה, הלשון הפיגורטיבית, התב-
ניות התחביריות, הקונסטרוקציות הפנימיות
והאלוזיות המקראיות, אך בצד אלה הוא
קובע הנחות יסוד לבנין האינטרפרטציה
שלו על סמך ידיעות חוץ-ספרותיות ועל
סמך אסוציאציות סובייקטיביות (כמפורט
למעלה), תוך שהוא מתעלם לפעמים לגמרי
מן המורשה הספרותית ממנה ינק השיר
(הקונונציה).

מכל-מקום, ודאי שהופעת "כשורש עץ"
במהדורתו החדשה מרעננת את נוף העיון
בשירת ימיה הביניים.

א. ד.

סיפורי עודד סברדליק

עודד סברדליק הוא סופר צעיר שבא אלינו
מארגנטינה והוציא בעבר ספרי שירה ופרוזה
בספרדית. בארץ פירסם סיפורים קצרים
והספר שלפנינו הוא אסופת סיפורים רא-
שונה שהופיעה בישראל.

המכנה המשותף לכל הסיפורים הוא חיפוש
של המחבר אחר צורת הבעה משלו, חיפוש
שעדיין לא חם. סימן-ההיכר של הבלויות ושל
חוסר הצלילות והבהירות של הגלויות ושל
הנסתרות שבהם. הבלויות אלו האווירה והל-
שון, המעודות, בלי ספק, על כשרונו של
סברדליק להרכיב סיפור קצר ולדחוס בו
חוויות אנושיות פנימיות, החורגות מעבר
למקום ולזמן של האירוע המסופר. והנסתרות
מכוונות לנוסח סוריאליסטי של העלאת
תודעה ותת-תודעה, כאשר המציאות וה-
חלום נפגשים יחד ומשלימים כביכול זה
את זה. אלא שסברדליק נמצא בדרכו הנ-

מול השמש. העצם השמימי המרוחק וה'א'
תה' הקטן, הארצי, מעמידים בניפוחם
תמונה פשוטה מאד, אך מתוחה ביותר,
תמונה דו-קטבית" (ע' 25).

גם אם נסכים לסיטואציה היפותטית של
אדם מול שמש, הקביעה שיש כאן עימות
בין האדם ובין השמש והוא יוצר מתח
אינה עולה בשום-אופן מן הכתוב, ואולי
אף מנוגדת היא לאווירה של השיר, שפן
שיר זה מעוגן בקונונציה של הקינה העב-
רית בימיה הביניים המושפעת ממורשת
הספרות הערבית, והוא צומח מחטיבת הבכי
בה צפויה הזדהות של גרמיה-השמיים עם
ה"אני הדובר בשיר"; (אילו נתן המחבר
דעתו לכך היה גם חוסך מעצמו את סימן-
השאלה בע' 30 בדונו בצירור הארץ הערו-
ה).

בצד התעלמות בלתי-מוצדקת מן הנתונים
הספרותיים המורשתיים, מסתמך המבקר
דווקא על נתונים היסטוריים "חוץ-ספרו-
תיים" בבואו לקבוע ענין ספרותי כסמל
פנימי מרכזי בשיר; הידיעה שיקותיאל
נרצח משמשת אסמכתה לקשור את אודם
שקיעת השמש עם דם עד כדי קביעה כגון
זו (ע' 26):

"השמש האדומה השוקעת, המתארת בשיר
קינה על מות יקותיאל, שנרצח בידי ירי-
ביו... נראית בעינינו עתה מה שהינה
באמת—סמלו של יקותיאל השוקע, הנרצח,
המתכוסס ברמו" (ההדגשה שלי—א.ד.).
האינטרפרטציה של המחבר תתבסס על
קביעה זו (ר' שפ, עמ' 26, 28, 29)² וכן
על קביעה סובייקטיבית שהאדם והשחור

1 ר' ישראל לוי, שמואל הנגיד, איש ושיי-
רתו, ע' 143; דן פגיס, תורת השיר ושיירת
החיוץ, עמ' 292—197, במיוחד ע' 209 ובו
דוגמה: "חרדה לבשה תבל ואימה להוותי
ורגזה האדמה, ונעו מוסדותיה למקרי ומ-
פלת".

² אין הדבר נכון מבחינת המקובלות הספ-
רותיות, אינו נכון על-פי ההנחות וההוכחות
הפסיכולוגיות, ואינו נכון אפילו מבחינה
פיויקלית.

* עודד סברדליק: ארץ לא נודעת (סי-
פורים); תרגום: דב אסא; ספרית פועלים,
1973; 177 עמ'.

טואציות והאצלותיה הנפשיות גובעת מן המציאות הכללית.

בכמה מסיפוריו של סברדליק קשה לזהות מקום וזמן, והאנשים תלושים מכל מציאות מוכרת ושייכים לעצמם בלבד. שייכות-לא שייכות זו מתעמקת והולכת, וטבעי שהיא מופנית פנימה ומעלה תחושות רבות. נראה כי זה כיוון כתיבתו של סברדליק, שאולי נכונים לו הישגים בדרך שבחר לו אם אך יתן דעתו להתפתחות ההכרחית בעלילות שהוא רוקם.

בסיפור "העורב" מעלה סברדליק את הגורל היהודי בעיירה בארגנטינה. הוא מצליח לתאר בצבעים חריפים ביותר את זרותו של המתי יושב היהודי ואת המחיצות שבינו לבין תור שבי העיירה. היהודי עובד-אדמה חרוץ ביותר ואינו פוגע באיש, ואף-על-פי-כן שונאים אותו, שורפים את שדהו ומביאים אותו ליידי התאבדות. הסיפור קצר ביותר, אך אוירתו דחוסה ביותר. וכך מספר המחבר על שיחתו עם היהודי לאחר ששרפו את שדהו: "רצייתי לדעת מפני מה לא מיחה על ההצתה ולא הטריח עצמו לוודא מי ומי האשמים; מדוע הוא מחייך עשה שהפרחחים מעיפים אבנים על ראשו. 'יום קודם, יום אחר-כך, זה צריך היה לקרות'—השיב בהיגיו פגום. מדוע זה צריך היה לקרות? והברנשון המשיך: 'יודע אתה, אדוני המורה, כבר מלאי לי אלפיים ארבעים-ושבע שנים'. ארבעים ושבע, תי-קנתי. 'לא. אלפיים ארבעים-ושבע. ובמשך שנים כה רבות לומדים כל מיני דברים...'".

י. צ. רימון

יוסף צבי רימון, שצמח ופרח תחת צלו של ביאליק, שהושפע מחזונו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק, ששיריו ראו אור בעריכתו אשר ברש, בעזרת שאול טשרניחובסקי ובשי-תוף דוד שמעונוביץ—משורר זה, מסיבות

* יוסף צבי רימון: שירים; ספרי גפוש, הוצאת אגודת-הסופרים בישראל ליד הוצאת מסדה, 1973; 215 עמ'.

כונה שלא גובשה עדיין, אף שסיפוריו מב-טיחים זאת במפורש לעתיד לבוא.

אחד הסיפורים הטובים בספר הוא "הקול הקמאי", שגיבוריו אדם וחיה, צייר וכלב. הקיום המשותף מבודד את שניהם מסביבתם ומשווה לחייהם צביון קמאי מתקופות רחוקות, כשהייתה ברית-קבע בין האדם והכלב, שדאגה למוזנם ולמעונם. שרר ביניהם "משהו פחות מהבנה בין אנשים; משהו יותר ממצב של תלות ובעלות המצוי במקרים כאלה. בעיני כל כלב אינו אלא כלב. בעיני כל, להוציא את האדם. מפני שהיו לו עקרונות מסוימים. אדם אינו אלא תוצאה של שורת אטאביזמים, ממוצע נכבד של רעיונות ותוצר של חינוך. שפיר. וכלב? אילו נסינו לכייר גם את הדמות הפלפית? אילו לקחנו בחשבון את המכלול האטאביסטי של מנהגיו? מדוע לא נטפח גם הרגלים אחרים? זהו! הרגלים אחרים, קרובים יותר, הולמים יותר את בני-האדם, נוחים יותר לבן-אדם".

וכך החל האדם לחנך את כלבו, וקרא לו "ניטשה", כרמו לכן שביקש לחנך "כלב עליון". כל הסיפור ממשיך בפרשת החינוך, המתפתחת כדי דראמה מתחת סימומה טראגדיה. הכלב טורף את מחנכו כאשר בשלו התנאים לכך. שטפון פוקד את הסביבה ואדם וחיה יוצאים לשחר לטרף, בשעה שעדיין לא חסרו המים. הכלב מגלה פגר של עכברוש, וכשהוא רואה שהאדם מתכוון לקחתו לעצמו הוא תוקע את שיניו באדם ומסב במותו. "ברגע זה מתה הציביליזציה, שבקה חיים הידידות. עמדה שם החיה ברעבונה הדחוק ופיה המנשף, הפתוח למחצה. ועמד שם האדם—עם מקלו, המצפה לחיה עם שיניה, וכל אחד טוען לזכותו על הסעודה הטעימה מכל סעודה בתבל כולה. היא מספיקה רק לאחד מהם..."

האווירה כולה מכוונת בסיפור אל סופו הטראגי של האדם. עיקר עניינו של הסיפור לא בצירוי ובהצלחתו האמנותית כי אם בחינוכו של הכלב. כאן לא נדרש המחבר לסוריאליזם ולמוזרות בה מצטיינים סיפוריו האחרים, והודות לכך עלה בידו לתאר פרשה פשוטה מבחוץ ומסובכת מבפנים, בה רקמת הסי-